

PRAVOSUDNI FORUM za Bosnu i Hercegovinu

Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu

Uloga najviših sudova i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u harmonizaciji sudske prakse u procesuiranju predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Mövenpick, Sarajevo, 23. oktobar 2024. godine

Sarajevo, 23. oktobar 2024. godine

Zaključci Osme konferencije Pravosudnog foruma za Bosnu i Hercegovinu pružaju smjernice za daljnju saradnju i unapređenje kapaciteta pravosudnih institucija u BiH, posebno u kontekstu složenih krivičnih predmeta. Te preporuke predstavljaju korak ka jačanju pravne sigurnosti i transparentnosti, kao i učinkovitijem suzbijanju organiziranog kriminala i korupcije u zemlji.

Zaključci:

- Evropska konvencija je dio našeg ustavnopravnog poretka i direktno je inkorporirana u naš ustav. Član II st. 2, 3. i 6, kao i drugi članovi i stavovi, jasno govore o tome.
- Ustavni sud slijedi praksu Evropskog suda, ali je i prvi zaštitnik prava zagarantiranih Evropskom konvencijom. Kompleksnost našeg državnog uređenja i domaćeg sistema utječe na primjenu zakona. Međutim, sudovi trebaju osigurati jedinstvenu primjenu zakona i stoga je neophodno da imaju pristup pravnim stajalištima koja će slijediti i primjenjivati prilikom donošenja odluka. Dostupnost odluka redovnih

sudova u smislu javnog objavljivanja, kao i odluka Ustavnog suda, osim što je dio garancija iz člana 6, u suštini, pomaže harmonizaciji odluka.

- Organizirani kriminal predstavlja značajan izazov kako u smislu otkrivanja, procesuiranja i kažnjavanja tako i u smislu oduzimanja „plodova kriminalnog rada“. S obzirom na kompleksnost postupka, dodatni izazov čini potreba za dosljednim poštovanjem prava osumnjičenih, osuđenih, kao i trećih lica, zagarantiranih Evropskom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine. Stoga bi se moglo razmotriti daljnje unapređenje institucionalnih resursa i protokola kako bi procesi oduzimanja imovine bili efikasniji i usklađeni s garantiranim pravima svih uključenih strana.
- Pravo na ličnu slobodu, koje se često „aktivira“ u predmetima organiziranog kriminala, traži postupanje u skladu sa zakonom, ali i dodatne uvjete. Zato osnovana sumnja, kao i obrazloženje za posebne pritvorske razloge predstavljaju zaštitu od proizvoljnosti, ali i nužan element svake odluke o pritvoru.
- Trend harmonizacije sudske prakse ukazuje na smanjenje broja pritvorskih predmeta i povećan broj izricanja mjera zabrane. Takav pristup doprinosi smanjenju povreda prava koje utvrđuje Ustavni sud jer se sve više poštuju standardi Evropskog suda. Izricanje mjera zabrane umjesto pritvora ključno je kako bi se zaštitila prava osumnjičenih u skladu s Evropskom konvencijom, osigurala proporcionalnost u krivičnom postupku i smanjili negativni efekti pritvora na osumnjičene, pogotovo na one koji neće biti osuđeni.
- Krivični postupci, pogotovo u predmetima organiziranog kriminala, bez obzira na želju da dovedu do „osude kriminala“, kažnjavanja počilaca, te tako pošalju poruku javnosti da se „kriminal ne isplati“, moraju se voditi u skladu s garancijama prava na pravično suđenje. Slijedeći praksu Evropskog suda, Ustavni sud se bavio pitanjem nezakonitih dokaza, pitanjem ko može biti svjedok, prihvatanjem dokaza pribavljenih putem međunarodne pravne pomoći, jednakošću strana, kontradiktornošću postupka, pravom na obavještanje o optužbi i dr.
- Ustavni sud djeluje kao korektiv sudskoj vlasti ispitivanjem sudskih odluka. Međutim, svaka povreda prava koju utvrdi Ustavni sud u postupku ne vodi nužno do „oslobađanja“. Također, izvršenje odluka Ustavnog suda znači da su se prihvatili i standardi Evropskog suda. Poštovanje standarda Evropskog suda i Ustavnog suda je jasan put ka harmonizaciji prakse.
- Izazovi borbe protiv organiziranog kriminala trebaju biti riješeni „u hodu“, na način koji je prihvatljiv i u skladu s garancijama Evropske konvencije, a imajući u vidu

tehnički i tehnološki razvoj. Novine koje prate postupke su finansijske istrage, digitalni dokazi i dr.

- Naredbe suda za provođenje posebnih istražnih radnji moraju da sadrže dovoljne razloge utvrđene zakonima, kao i razložno obrazloženje da se dokazi nisu mogli pribaviti na drugi način.
- Potrebno je nastaviti s dosljednom primjenom stavova zauzetih u presudi *Dragojević protiv Hrvatske*.
- Međuinstitucionalna saradnja, razmjena informacija i znanja neki su od alata borbe protiv organiziranog kriminala i stoga ih treba kontinuirano zagovarati i razvijati.
- U borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije izuzetno je važno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.
- Izmjenama i dopunama krivičnog zakonodavstva potrebno je stvoriti sistem koji će učinkovito odgovoriti na izazove koji se pojavljuju u kontekstu krivičnih djela organiziranog kriminala i korupcije. Nacionalni zakoni moraju pratiti savremene tokove.
- Potrebno je jačati kapacitete pravosuđa za objavljivanje sudskih odluka i stavova sudske prakse, te provoditi redovne obuke o korištenju IT alata za njihovu pretragu s ciljem unapređenja kvaliteta obrazloženja i adekvatnog referiranja na sudsku praksu.
- Potrebno je promovirati značaj sudske prakse i međunarodni standard ujednačavanja sudske prakse prije donošenja sudske odluke.
- Prilikom procesuiranja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u kojima su krivična djela počinjena korištenjem novih tehnologija preporuka je da se u nedostatku domaće sudske prakse koristi praksa Evropskog suda za ljudska prava, te da se u kontinuitetu provode obuke o oduzimanju imovinske koristi uz konkretne slučajeve sudske prakse.